

★ Smích připravovaný s láskou ★

Poodhrňme oponu

Ráda bych poodhrnula clonu, takovou imaginární oponu z nastudování Strýčka Maroje. Jak to vlastně všechno začalo, jak jsme »přeskakovali« překážky než jsme stanuli před poslední, již byla druhá československá premiéra Strýčka Maroje.

Byl sluneční den. Sklání se ke konci, venku bylo pověsné vedro, když se setkali členové divadelního kroužku ve svém závodním klubu, který se právě chystal k opravě. V tyto dny se ustanovil organizační řád a nový výbor divadelního kroužku, složený ze samých režisérů: Janeček, Zelinka, Korčová. Před sedou byl zvolen soudruh Láta, jednatelkou soudružka Vlasta Hudcová.

V tomto slunečním odpolední všechno vypadalo jasně a růžově. Bylo nás hodně v kupě, měli jsme plány, smáli jsme se i přeli, ale rozhodně se všichni těšili na začátek sezóny, a kdyby nebylo léto, tak horké a páliční, jistě by se všichni vydali místo na přehrady na cestu za novou hrou.

Ale léto nás zdrželo od práce, i když chuť hrát byla veliká. Každou středu se scházeli divadelníci ve svém závodním klubu, promítal se jim buď film o maskování nebo se zkoušeli etudy, nebo se zpívalo. Ale ve všech už jasně byla netrpělivost a chuť: »Tak už přece něco začněte.«

Začalo se v srpnu. To léto nějak splašeně uteklo, když natopilo spousty zlomyslností svou prudkostí a žhavostí a začaly chladné dny.

O snech a skutečích

Ale mezitím sny herců a divadelníků začaly sesychat, šedivět a stárnout. Ukázalo se, že výbor, který je zvolen, je nepevný, roztržštěný. A když se začala studovat nová hra a potřebovali se další herci, a když se mluvilo o dalších perspektivách, najednou se ukázalo, že dva režiséři herci jsou vázáni jinde.

Mírka Zelinka jsme viděli řídit v puntikovaném červeném motýlku v satirickém Klubku, které fungovalo už mnoho let a patří k závodnímu klubu Gottwaldových závodů. Moc se nám líbil, ale co s tím! Víme přece podle stanov LUT, že je možno hrát jenom v jednom mateřském souboru, v druhém pouze hostovat. Potřebovali bychom hned Mírka jako herce. A on nemůže. Ani my nechceme dvoukolejnost. Buď ZPS Lišeň anebo Gottwaldovy závody...!

Druhý byl Bohuš Janeček, režisér Chudáka manžela. Potkala jsem ho na chodbě. Přál nám mnoho úspěchů. On sám prý hraje v závodním klubu v Králově Poli. Má prý to blíže, naproti svého bydliště!

Poslední zbýval Mirek Koláček. Šikovný chlapec, ale začal studovat. Celý výbor se nakonec skládal z polovičky členů: Láta, Hudcová, Korčová.

Proto se během studování hry výbor doplnil těmi, kteří se jevíli členům nejlepší a nejpilnější: Mirkem Nováčkem, Zdenou Šustrovou a Fr. Jenerálem. O těch však později.

Tak jsme tedy začali. Léto za námi, Dundo Maroje před námi. Jeli jsme přesně, jeli jsme přísně.

Měli jsme dobrého představitele Dundy. Dobrý herec, Jindra Pavelka. Jeden z prvních, který se začal učit roli nazpaměť. Za měsíc přišel do zkoušky a »položil« roli. Prý odchází ze závodu, má neshody na pracovišti a proto nebude hrát.

»Nu, ale budeš pracovat v Brně, ne?« ptali se ho ostatní.

»Budu, ale nemohu hrát. Nechci hrát!« vyjádřil se. Na naše domluvy, aby nespěchal s »pokládáním role«, na připomínky ostatních členů nedal. A podle organizačního řádu řádně neodůvodněné »položení role« uprostřed studie hry znamená vyloučení z kroužku.

Soudruh Pavelka nás nechal v těžké situaci. Hra se už měsíc cvičila a kde najít nového představitele na Strýčka Maroje?

Soudruh Pavelka byl z kroužku vyloučen členskou schůzí. A divadelní

kroužek 14 dní stál, než dostal pravého představitele této postavy, soudruha Zedníčka, který svoji roli opravdu poctivě nastudoval.

»Jenom nikdy nezačínajte s přehazováním rolí« radím jiným ochotníkům, ale těm, kteří začínají — radím: »Raději přehoďte, závisí-li na tom úspěch vašeho představení, máte-li věc dovést do konce. Protože věci, jež se vám zdají dobré, mají se dovést do konce.«

Mrzelo nás to, že jsme museli začít přehazovat. Ale byla tu mezera, zavinená soudruhem Pavelkou a museli jsme ji vyplnit. Prozatím byl určen soudruh Láta, který bude hrát Dundy. Nebyla to však »jeho« úloha, pro přílišné stáří. Mohli jsme ho však dobře využít do úlohy Popivy nebo Bokčila, ale tenkrát nám to nikomu nenapadlo, no a dnes je po premiéře, Olin pomohl v inspiaci (která je při divadle velmi důležitá!) a jistě měl radost z představení, o němž říkájí lidé, že bylo dobré.

Zavlať bílý šátečku

Po první krizi přišla druhá a nedala na sebe dlouho čekat. Jistě mnozí znáte Járu Tučka, jaký je to vykutálený kluk. Ale kumšt má v těle a nás to dodnes mrzí, že si s námi nemohl zahrát.

Jára se učil roli Bokčila a přímo se do ní »zažral«. Jednoho dne mi povídá: »Soudružko, běžte se zeptat, nepůjdu-li na vojnu!«

Poslechla jsem tohoto vroucího přání a šla jsem se zeptat, půjde-li naše hvězda na vojnu. Pochopitelně, že jeho ročník nastupoval letos vojenskou presenční službu a Jára Tuček se sladkokyselým úsměvem (ale v očích mu mžikalo) nastupoval také. Zavlať, bílý šátečku, já se s vámi loučím. Srdce mi puká, ale vojna je vojna!

— A to jsi nevěděl spíš, ty uličníku? — chtěli jsme vzkřiknout za ním, když nám zmizel z očí... Neměli jsme však už čas, protože jsme se museli shánět po druhém Bokčilovi, kterého »vzal« Jan Valeš. Měli jsme před očima pořád našeho ferinu Tučka, Honza Valeš dlouho, dlouho nebyl »to ono«. Ale dnes máme z Honzy radost a pořádnou. Na něm je vidět, jak se má pracovat na roli. Ten chlapec roste zkouškou od zkoušky a na premiéře podal svou postavu víc než dobře.

Co je s Popivou?

Po druhé krizi přišla třetí... čtvrtá... prosím vás, kdy už tomu bude konec?

»Popiva!« — »Co je s ním?« ... Zmizel... »Kde? Popíjí?« »To nevím, ale zmizel!«

Zkrátka Honza Chudáček i se svým krásným basem zmizel. Dostal nové místo a čtrnáct dní nedal o sobě vědět. Na členech už je vidět únava, podrážděnost: »Zapakujte to do kufuru!« ... »Dundo Maroje se neudělá!« ... »Lidé to nevydrží!«

Těžko se pracuje. Lidé nejsou zvyklí na tento způsob práce: že je pořád pracíte. »Nemůžeme se roze-

hrát!« říkají, ale ne, neříkají, přímo vrčí... Nového Popivu přivedl Mirek Nováček. Kluka kudrnatého, šibalského, teprve nedávno ženatého. Pro divadlo žije, pro divadlo dýchá, pro divadlo by umřel. Jeho oči blýskají a než se sejde pár dní, umí svou roli nazpaměť. Škoda jen, že neotvírá pořádné ústa. Mnohý jeho vtip zaniká v sevřených rtech. To si odvykneme, vid', Roberte Pavláčku?

Divadlo na balicím papíře

A jdeme dál... pořád dál. Teď zase nemáme kde zkoušet. Dělnický dům je rozkopán, je tu zima, chodíme z místnosti do místnosti a všechny se potřebují, v žádné nemůžeme být. Co teď? Konečně jsme všichni v kupě a teď vlastně nemáme kde zkoušet.

»A kam byste šli? Pojďte k nám do dílen Divadla Julia Fučka. Místa je tam dost, taky tam topíme a pěkně se tam dá zkoušet!« řekl rozhodně František Jenerál, náš jevištní mistr, kterého jsme získali šest neděl po zahájení studia hry. Musili byste si ho představit, a když to nedovedete, tak každý herec vám řekne, jaký je to člověk ten František Jenerál. Poctivec od kosti. Vynašel všechny nedostatky našeho jeviště a nahradil je svou prací, tichou, poctivou, z lásky k Dělnickému domu, protože je ze Židenic a sám kdysi v Dělnickém domě začínal.

František Jenerál měl syna, letce. Zabil se a František prožíval velké hoře. Ale i největší hoře musí jednou skončit, i když úplně nezmizí nikdy. A František Jenerál má teď mnoho synů a dcer. V našich ochotnicích, v našich hercích. Je milovaným otcem nás všech. V me, že bez něho bychom těžce dělali divadlo. Vyrobil nám kulisy, sehnal kostýmy a ještě jiné a jiné věci, těžko je všechny vypočíst.

Tehdy jsme zkoušeli u něho v dílně. Přikryl prkna papírem, abychom si mohli na ně sednout, i na podlahu napnul balicí papír, kde pečlivě vyznačil scénu a kulisy. Několik prkýnek vytvořilo atmosféru, takže jsme se cítili jako na jevišti... A teplo tam bylo. František pracoval vedle, protože on nedovede být bez práce ani chvíli. ... a my jsme zkoušeli.

Po balicím papíře kráčela svůdná nožka siňory Laury (Vlasta Hudcová). Na lavičce ji pozorovala dcera a někdy i malý Kája. Tam na kusu dřeva, který měl později představovat kašnu — krotil svůj temperament šidlo Bokčilo a vyhlíval své srdce starý Dundo (Josef Zedníček). Vydatně chraptěla Petruněla, která zaskakovala všechny postavy. Uměla je už všechny nazpaměť, jenom tu svoji ne. Všechno se muselo v posledních dnech před generálkou pořádně dohánět. Směnnost rušila plynulou zkoušku, někteří herci se pořádně ani neviděli... a žid Sadi... (Mirek Nováček) vydatně pomáhal v »zaskakování postav«.

»Tak co, dotáhneme?« »Ještě neklíče, není všem dnům konec!«

Zaklejte Sněguročku

Nevím, jak bolesti a radosti přicházejí v chronologickém pořádku. Kolikrát jsme šli rozmrzele domů a kolikrát jsme si cestou ztichlymi ulicemi výskali, kolikrát jsme se okřikovali.

vali. Hned jsme si mysleli, že všeho necháme, hned jsme si mysleli, že jsme páni bozi. Ale že máme chyby, to jsme si neradi přiznávali, i když jsme si mnohé museli přiznat.

Do zkoušení nám přišla chřipka. Kdekdoby byl nemocný. — Ale ani to nás nezastavilo v práci. Když jsem one-

mocněla já, zastoupil mne Mirek Nováček, ten věčně neúnavný a proto za to dobrý Mirek Nováček — kolik hodin jsi, chlapče, napracovával? Mirek vedl několik zkoušek. Potom jsme se několikrát sešli všichni herci u mne v bytě a zkoušeli jsme druhé a třetí jednání.

Všechno šlo v normálních kolejích. Jen jedna zkouška, to přiznávám, jen ta jediná nás vedla k tomu, že jsme ke konci nevydrželi a četli jsme Sněguročku od Ostrovského a rozplývali se něhou nad krásnými verši. Teď však rychle zpět do Strýčka Maroje. Dundo Maroje před námi a Sněguročka za horami.

Kdo ocenil hluboké vlny

Dvakrát jsme se chystali do Prahy na představení Dundy Maroje, které dávalo Národní divadlo. Dvakrát nám z toho sešlo. Dvakrát jsme si sbalili věci, Zdeňka si dala udělat hluboké vlny a pak v krásném účesu přišla do zaměstnání. Krásné vlny ocenili také její spoluzaměstnanci, ale to aby čert vydržel. Ne a ne se dostat na Dundo Maroje. — Ale i když jsme ho neviděli v Národním, zahráli jsme ho.

Jak? To už zhodnotili druzí a zhodnotil to soudruh Badalec v minulém čísle závodního časopisu.

I ve dvou je kolektiv

Kdyby bylo podle Mařenky Fialkové (chůva) a podle Aničky Šandové (Pera), dávno bychom měli po premiéře, snad už někdy v listopadě. Protože to byl ukázněný dvoučlenný kolektiv, který chodil přesně na zkoušky, své role uměl už první dny nazpaměť a mohl od první chvíle hrát. Ale protože kolektiv byl ukázněný, jak už bylo řečeno, ukázněně počkal, až skutečně »doběhli« i ostatní a mohlo se počítat s premiérou...

O růžovém pážeti a jiných

Pravda, někteří odešli, ale přišli jiní, noví. Objevil se tu náš nový Maro, Bohuš Slavík, mladá budoucnost našeho kroužku, z kterého jsme brzy měli radost. Hostinské jsme měli nakonec dvě: ta jedna absolvovala premiéru (Libuše Navrátilová), ta druhá, v růžovém obleku pážete — napovídala (Jarka Chalupová). Přišel okamžik, růžové páže zavřelo knížku, postavilo se do pozoru a vydalo se na cestu, aby doprovodilo majestátního šlechtice Ondardo de Augusta (Eduard Vinohradský). (Eduard Vinohradský připravuje pohádku pro děti našich zaměstnanců »Dvanáct měsíčků«, kterou režuruje.)

Také obraz Standy Kobylky mi tane jasně před očima. Dojžděl daleko domů, ale přesto neopomenul přijít. A kdo ještě? — Prosím vás, nezapomeňte na Olina Kudličku, tichého, skromného nápo vědu, kterého nevidíte, jenom vnímáte...

Od začátku jsme měli i našeho Vaška Trnavského, který nám pomáhal a nakonec v našem souboru uvízl. Dky za jeho nezištnou pomoc, za jeho trpělivost.

Vloni soutěžil a dostal se do Hro nova jako jedinec. Vsadil všechno na kartu začátečníků, trochu blouznivců, ale hlavně neumělců s rozhořelými sny. Táhl začátečníky za sebou a mno-

ho si jich stejně přeje hrát jako on. Dnes už má mnohé v patách, protože lidé rostou. Vašek je tomu rád.

Všechno se zdaří, když pomohou dobří kumštýři

Nemluvte o absenci ve zkouškách, o velkých úkolech ve výrobě, které musí být přednostně plněny... nemluvte o mnoha věcech. »To víme, víme« — mávneme netrpělivě rukou, »... ale co Strýček Maroje? Ten nám dělá starosti!«

Pozvali jsme soudruha Viléma Lampartera, režiséra z Divadla Julia Fučka. (Tak jsme měli už tři z tohoto pokrokového divadla: Jenerála, Vorla, který dělal návrhy na výpravu a Lampartera.) Soudruh Lamparter s námi absolvoval dvanáct zkoušek z celkového počtu 43. Dvanáct zkoušek a třináctá byla premiéra. Pěkný kus práce s námi udělal: celou hru skloubil, domyslel. A pak už nám jen držel palce, protože v den, kdy jsme si odbývali svůj křest Strýčka Maroje... dne 14. prosince hrál...

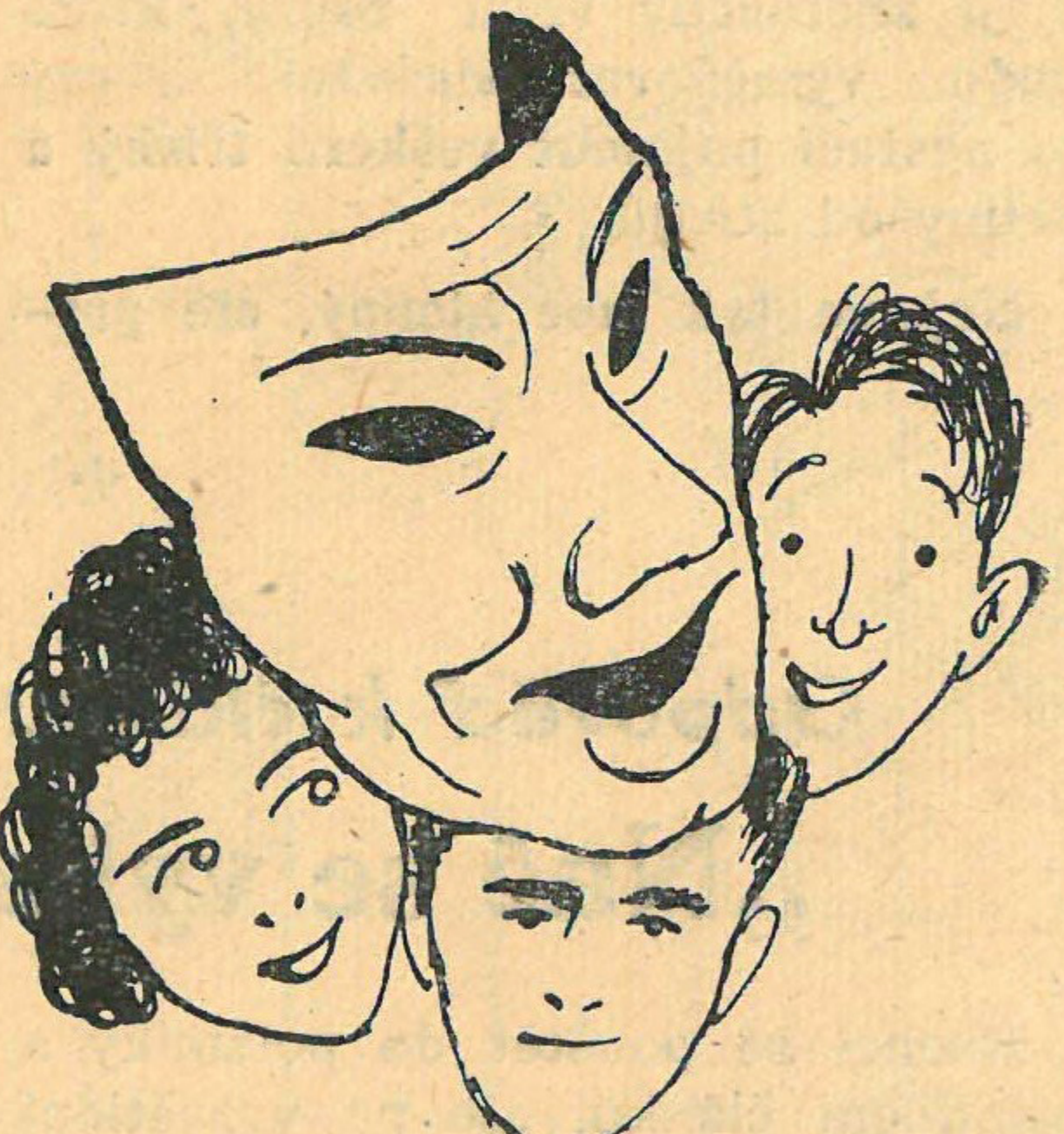
Je jen třeba, abychom mu poděkovali, za trpělivost... za práci... za všechno...

Ted' už je to sen

Konečně premiéra. Dva dny předtím jsme šli spát o půl třetí v noci. Mnozí ještě nedosпали, mají pod očima obloučky. Máme strach. Generálka dopadla spíš jako technická zkouška. Všichni jsme hráli studeně, necítili jsme se doma v krásných renesančních kostýmech, z nichž už několik patřilo jako majetek závodnímu klubu.

Náš krásný závodní klub... dědictví dělnické třídy se zaskvěl v nových barvách. Oslňují nás trpytivá světla broušeného lustru. V siní hudebníci zkoušejí nástroje. Ruka mistra v maskování, Rudolfa Högra se míhá...

A tu odněkud prýští bojovná nálada. Vlévá se do nás všech. Oči herců se trpytí a září jako hvězdy. Protože divadlo je svátek, protože divadlo je láska... Tam někde v sále sedí tvoje maminka, Honzo Kopřivo,

tvoje manželka, Mírku, známí spolupracovníci, Zdeňko, ty tichá, jako milovaná řeka, ty skromná, ale bláznovský nadšená jako všichni ostatní.

Opona jde nahoru... První smích... smích, který jsme vám připravovali s láskou, my neumělci, my ochotníci...

ANNA KORČOVÁ

Kresby: Karel Danhofer